

Hørings svar til Kunnskapsdepartementet
Fra SkoleProffene & Forandringsfabrikken

Endringer i opplæringsloven

Om Forandringsfabrikken

Forandringsfabrikken er en nasjonal stiftelse, som har som mål å bidra til bedre tjenester for barn og unge, bygd på svar fra barn og unge selv. Forandringsfabrikken inviterer til samarbeid mellom barn og unge, fagfolk og myndigheter – for at tjenester for barn og unge som skole, psykisk helsetjenester, barnevern, psykisk helsevern og kriminalomsorg blir mest mulig nyttige, verdige og effektive.

Forandringsfabrikken har mer enn 12 års erfaring med å samarbeide med barn og unge med erfaring fra skole og hjelpeapparat. Siden 2008 har vi invitert dem med i prosjekter, som ”proffer” – fordi de er profesjonelle på systemene. Deres kunnskap er viktig for kvalitetsutviklingen av tjenestene. De inviteres med i arbeidsprosesser, for å dele erfaringer og gi råd til forandring. Rådene presenteres alltid av de unge selv, for nasjonale myndigheter, i departement, direktorat, for forskere, for fagfolk, på utdanningsinstitusjoner og på Stortinget.

SkoleProffene

Hva vet vi om hvordan barn og unge opplever norsk skole? Hvordan kjennes det å gå dit, hve er bra og hva er ikke så bra? Hva skal til for at enda flere barn og unge kan lære bedre? Og hva hvordan kan enda flere kan trives bedre? Forandringsfabrikken har gjennomført flere prosjekter innen skolefeltet. Målet har vært å forstå barn og unges tanker, erfaringer og råd om trivsel og læring.

Forandringsfabrikken har siden 2013 invitert ca 3500 barn og unge rundt om i landet, som SkoleProffer. Dette er barn og unge som går i skolen nå, fra 5. trinn i grunnskolen til 2. trinn på Vgs. De kjenner i kroppen hvordan det er å være elev, de har opplevd undervisningsoppleggene og metodene som brukes, de vet hvordan systemene for anmerkning og hvordan satsingene mot mobbing viker, Vi inviterer dem derfor med som ”proffer”. Prosjektene er finansiert med midler fra Utdanningsdirektoratet, Egmont Fonden i Danmark og Helsedirektoratet.

SkoleProffene presenterte første gang for kunnskapsministeren høsten 2014

SkoleProffenes innspill til skolemiljø

Vi SkoleProffene er glade for at psykososialt skolemiljø med NOU 2015:2 og nytt kapittel om skolemiljø nå viser at Norge tar arbeidet med skolemiljø enda mer på alvor.

Barn og unges kunnskap lite inkludert

Men vi synes det er rart at det står så lite om det vi barn og unge sier om skolen og hva vi mener er viktig for at den skal bli bedre. På den måten overser dere viktig kunnskap, som kan gjøre skolepolitikken mye bedre. Vi vet at forskning er viktig for å bedre miljøet i norske skoler. Men det er bare noe av kunnskapen som trengs for at tjenestene for barn og unge kan bli bedre. Lærerne har viktig kunnskap, den må brukes. Og ikke minst har vi elevene kunnskap vi tror Norge ikke lenger bør klare seg uten - for å få til en best mulig skole

Forandringsfabrikken har i mange år samarbeidet med unge med erfaring fra barnevern og psykisk helsearbeid, De har gitt råd til disse systemene – og nasjonale myndigheter har åpnet mer og mer opp for innspillene fra proffene. De siste årene har FF også samarbeidet mye med oss som er elever i skoler i Norge nå. Vi har fortalt hvordan skolen kjennes for oss, hva vi opplever gjøres for et godt skolemiljø og hva vi tenker det burde gjøres mer av - eller helt annerledes.

Vi som skolen er til for, ber nå om at vår kunnskap og våre råd til skolen - blir brukt som gull, når skolen skal utvikles videre i Norge. Elevene har rett til å bli møtt med respekt og tatt på alvor. Men først og fremst er dette viktig for å få til å lage en tryggest, nyttigst og mest mulig treffsikker skole for flest mulig barn og unge – og en skole der flest mulig har det godt og trives. Vi ber dere derfor veldig sterkt - om å tydeligere ta oss med på laget.

Oppsummert kunnskap fra 3500 elever

Kunnskapen fra 3500 elever fra Finnmark i nord til Agder i sør har siden 2013 blitt samlet inn i direkte møter med elevene i en slags "levende undersøkelse". Vi gjorde "oppdrag" - først jobbet vi i grupper med utfordringene hva er bra og hva ville vi forandret i norsk skole? Gjennom disse oppdragene beskrev vi hvordan skolen kjennes for oss - og ble invitert inn som rådgivere til skoleutvikling framover. Vi ble dermed alle "SkoleProffer". Svarene fra oss ble oppsummert og hovedsvarene (de svarene som gikk igjen fra mange elever mange steder i landet) ble første gang presentert for kunnskapsminister Torbjørn, høsten 2014.

Deretter har elevenes råd til skoleutvikling i Norge blitt presentert for skolepolitikere på Stortinget, KD, Udir og for Utdanningsforbundet mange steder i landet. Til høsten skal nye resultater presenteres - om trivsel i skolen, råd fra evnerike elever, råd fra elever som sliter over tid - og råd om hvordan skolen bedre kan ha elevene som samarbeidspartnere.

Kommentarer til nye bestemmelser i opplæringsloven

Vi har noen innspill til de nye bestemmelsene i opplæringsloven. Innspillene bygger på hovedsvarene fra elever fra alle fylker i Norge. Vi ber om at dere tar kommentarene på stort alvor 😊

§ 9 A-2 Trygt og godt skolemiljø bygd på verdier

Vi synes det er fint at det tydelig står at elevene har rett til et trygt og godt skolemiljø, som fremmer både helse, trivsel og læring. Grunnskolen er obligatorisk for alle barn og unge i Norge – og derfor er det veldig viktig at det også står at skolen må drives på en måte som gjør at vi trives der. Et innspill fra oss er at det burde stå at hva som oppleves som trygt og godt for elevene – bør bygge på svar fra elevene. Deretter foreslår departementet at det skal stå at skolene skal ha nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering, trakassering og annen krenking.

SkoleProffene synes ordet nulltoleranse er et lite nyttig ord å bruke. Både ”mobbing, vold, diskriminering, trakassering og annen krenking” er uttrykk barn, unge og noen ganger også voksne bruker og som viser at de mangler kunnskap, at noe er vondt inni dem, at de ikke har grenser inni seg for å såre andre, at de har dårlige vaner mm. Vi vet at barn eller unge som uttrykker seg sånn, egentlig ikke ønsker å uttrykke seg på denne måten, men de greier ikke bedre i den situasjonen.

Vi ber om at det i 9 A-2 står at skolens grunnmur er et verdiarbeid som tydelig viser elever og ansatte hvordan det forventes at de er i forhold til hverandre. Dette vil da sette en god standard for skolen. I stedet for å ha nulltoleranse mot dumme holdninger og handlinger – har skolen en tydelig standard for hvordan den ønsker det skal være – og som inspirerer og motiverer til trygghet og godhet.

Barn og unge fra alle deler av landet har bidratt med innspill til hvilke verdier de ønsker skal være grunnmuren i norsk skole. Hovedsvarene er: åpenhet, ydmykhet, medbestemmelse og kjærlighet. Det hadde vært klokt om disse verdiene legges inn i lovens forklaringer – til inspirasjon for skolene rundt om i Norge.

§ 9 A-3 Systematisk arbeid

Vi ber om at det i lovteksten settes inn at elevenes kunnskap må inkluderes når det skal avgjøres hvordan skolen skal arbeide, jevnt og systematisk. Mange av programmene og satsingene som er brukt for bedre trivsel og trygghet de siste tiårene, har manglet denne kunnskapen. Mange av oss SkoleProffene går eller har gått på skoler der disse programmene er brukt og tilbakemeldinger som går igjen – er at de går ikke dypt nok og kommer derfor ikke i stor nok grad inn til holdningene som ligger bak de handlingene som vi gjør. Vi vet at elevene rundt om på skoler i Norge, har svært viktige innspill til hva som skal til, for at flere skal trives og oppleve trygghet på skolen. Det er mye dere voksne ikke vet, forstår (fordi dere har vokst opp i en annen tid) – og ikke ser av løsninger. Vi synes det er veldig bra at det er rektor som direkte får ansvaret for at dette gjøres. Vi ber om at det også settes inn at rektor skal gjøre dette bygd på innspill fra og i tett samarbeid med elevene.

§ 9 A-4 Aktivitetsplikt for å sikre et trygt og godt psykososialt skolemiljø

Den første setningen i denne paragrafen er gull. Vi ber om at den følges opp av en setning om at elevene regelmessig må inviteres til å gi råd til hvordan de voksne skal følge med på hvordan elevene har det. Elevene sitter alltid på nyttige erfaringer innspill, som gjør at de ansatte kan følge med på klokere måter. Det er også bra at det står at det skal undersøkes når en ansatt får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

Ord og oppførsel kan fortelle om utrygghet

Vi synes også det er flott at det nå står at det alltid skal undersøkes hvis en elev sier fra om at hun eller han ikke har det trygt eller godt på skolen. I forklaringene står det at dette skal gjelde både når

en elev sier fra med ord eller med atferd og at dette gjelder både utadvendt og aggressiv eller innadvendt og isolerende adferd – og at det da må undersøkes nærmere om eleven har det trygt og godt på skolen. Dette er et stort og nytt skritt i riktig retning, for å forstå hvordan elevene har det på skolen – og vi ønsker det veldig velkommen. MEN SkoleProffer fra ulike deler av landet, har fortalt om at det å bli stemplet med dårlig atferd, kan kjennes veldig vondt.

Atferd må ut av lovteksten

Skolen er for en del elever et sted å ta ut følelser som blir for vonde å bære på, fordi livet ellers er vanskelig. Dette har fram til nå ofte blitt kalt *atferd* av voksne. Mange skoler har atferdstiltak og atferdsprogrammer – og mange voksne snakker om at elever viser dårlig atferd. Elever opplever at voksne vil prøve å ta vekk atferden. Dette gjøres for eksempel gjennom tiltak som ART (Aggression Replacement Training), BRA-kort eller andre former for belønningssystemer, skjerming osv. Men dette kan være veldig farlig – og det har Norge enda ikke forstått. For noen av oss kan det å vise dårlig atferd, være den eneste måten vi greier å fortelle om det vonde. Når atferden dermed også er et rop om hjelp, er det farlig å ta den vekk – uten at de voksne først eller samtidig kommer inn til det vonde i hjertet. Å ha tiltak eller satsinger for å fjerne atferd, kan gjøre vondt verre og samtidig føre til at elever kan tro at voksne ikke egentlig bryr seg. Vi er veldig klar over at elever kan oppføre seg dårlig – og ha uvaner, som går utover andre. Ordet atferd forteller mange elever at oppleves veldig stigmatiserende og at det sann som det brukes i dag, stempler dem som mennesker.

SkoleProffene ber derfor om at begrepet «problematferd» forsvinner fra lovteksten. Vi ber om at det i lovteksten står: Dersom en elev sier ifra at han eller hun ikke har det trygt og godt på skolen, med ord eller oppførsel, skal saken alltid undersøkes.

Eleven første og viktigste samarbeidspartner

I forslaget til aktivitetsplikt beskrives at den ansatte skal undersøke og gjerne selv gripe inn. Det er vårt liv det skal gripes inn i forhold til og det er derfor helt nødvendig at det står at dette skal gjøres i samarbeid med oss. Når en ansatt skal begynne å undersøke, må eleven det gjelder, være den voksnes første og viktigste samarbeidspartner. Mange elever rundt om i Norge har opplevd at når de voksne på skolen har prøvd å hjelpe, har det blitt verre – fordi de ikke forstår hele situasjonen.

Kontakt hjem i samarbeid med eleven

En av grunnene til at noe kan bli verre, er at mange voksne raskt tar kontakt med foreldre, ofte uten at eleven vet. For en del elever, kan det gjøre situasjonen verre. De voksne hjemme er slett ikke alltid god støtte for eleven og for en del av oss bidrar foreldre til å gjøre situasjonen verre. Skolen må ikke lukke øynene for at altfor mange elever vokser opp med psykisk og fysisk vold eller andre typer krenkelser hjemme. Da kan det at skolen tar kontakt hjem, gjøre at vi får konsekvenser uten at skolen vet. Mange av oss vet fra livet vårt, at dette skjer uten at skolen aner at det skjer. De voksne hjemme kan være gode til å snakke for seg og de kan skjule for skolen hva vi opplever hjemme. Et annet problem kan være foreldre som beskriver situasjonen på skolen på vegne av oss – da er det slett ikke sikkert at det vi opplever som vanskeligst for oss, kommer tydelig fram. De ansatte på skolen må derfor alltid samarbeide med eleven før de tar kontakt med voksne hjemme. Om eleven sier at den ansatte ikke kan ta kontakt hjem, må dette ikke gjøres før eleven har fortalt hvorfor den er usikker eller redd for det som kan skje hjemme.

Gripe inn uten å krenke

Ansatte må ikke krenker andre elever for å stoppe krenkelser. Mange av oss som har vært med på å plage andre, har opplevd å bli stoppet på direkte krenkende måter, som har bidratt til at vi har plaget andre enda mer etterpå. Plaging, mobbing eller andre måter å krenke medelever, er ofte et ”språk” barn og unge bruker for å fortelle at de ikke har det bra. Å bli stoppet på måter som krenker fører bare til mer sinne, frustrasjon, utrygghet og dårligere selvfølelse. Alle ansatte på skolen må derfor vite hvordan de stopper mobbing uten å krenke den som mobber.

Elevenes kunnskap inn når tiltak skal bestemmes

Det foreslås at det skal stå i loven at skolen skal sette en stopper for krenkelses og sikre at eleven kan ha det trygt og godt på skolen. I forklaringene står det at hvilke tiltakene som er kloke å sette inn, må bestemmes ut fra en konkret og faglig vurdering bygd på tilgjengelig kunnskap om arbeid mot mobbing og andre krenkelses. Vi ber om at det også her blir tydelig at kunnskapen fra elevene blir del av vurderingene rundt hvilke tiltak som skal settes i gang. Sånn er det som oftest ikke i dag! Tiltak i program og satsinger utarbeidet av voksne som ikke har gått i norsk skole på flere tiår, avgjør på mange skoler hva som skal gjøres. Beskrivelser fra hele landet viser at en del av disse tiltakene er med å gjøre situasjonen verre for elevene – en del ganger uten at skolen vet. Vi ber om at dette forandres for framtida - og at erfaringene og rådene fra elevene, blir brukt mye mer. På den måten kan tiltak rundt enkeltelever men også satsinger for godt skolemiljø, raskt bli mer treffsikre. Våre beskrivelser og konkrete forslag må med før tiltak bestemmes. Skolens ansatte må derfor også kunne vurdere tiltak i tett samarbeid med elevene.

Når ansatte krenker elever

SkoleProffer rundt om i landet har fortalt om at lærerne også kan være de som krenker og at det da kan være vanskelig for elevene å vite hva de kan gjøre. Derfor det er fint at det tydelig kommer fram at de ansatte straks må varsle også når de hører om dette. For at flere elever skal ha det trygt på skolen må alle skoler ha gode systemer for samarbeid og tilbakemelding fra elevene. Det må være trygge måter for elevene å fortelle om ting som gjør det utrygt på skolen.

Hele § 9 A-4 gjennomføres i samarbeid med oss

Vi ber om at det i starten av § 9 A-4, veldig tydelig står at dette må gjøres i samarbeid med eleven det gjelder – både når noe skal undersøkes og når det skal bestemmes hva som skal gjøres. Vi ber også om at det i forklaringene utdypes at dette betyr: at elevene får god informasjon, inviteres til å beskrive situasjonen slik den ser det, inviteres med på å bestemme hva som skal gjøres, inviteres med på å dokumentere situasjonen og det som gjøres - og inviteres til å gi tilbakemelding på det som gjøres. Dette må gjelde fra 1.trinn, fordi det er veldig viktig at også de yngste elevene får beskrive situasjonen slik den kjennes for dem – og at de blir samarbeidspartnere. Kommunikasjonen med elevene må selvfølgelig tilpasses alder og modenhet.

SkoleProffene forslag til § 9 A-4, inneholder flere justeringer - i kursiv:

Alle tilsette ved skolen skal følge med på om elevene har det trygt og godt på skolen, *skolens elever inviteres regelmessig til å gi råd til hvordan dette kan gjøres.* Ein tilsett som får mistanke om eller kjennskap til at ein elev blir krenkt eller på andre måtar ikkje har det trygt og godt på skolen, skal snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga om det trengst. *Dette må alltid gjøres i samarbeid med eleven.* Om det er mogleg, skal den tilsette sjølv gripe inn, *også i samarbeid med eleven.* Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle. Dersom ein elev, *med ord eller oppførsel,* seier frå at han eller ho ikkje har det trygt og godt på skolen, skal saka alltid undersøkjast. Skolen skal setje ein stoppar for krenkingar og syte for at eleven kan ha det trygt og godt på skolen. *Dette må alltid gjøres i samarbeid med eleven.* Ein tilsett som får mistanke om eller kjennskap til at ein tilsett krenker ein elev, skal straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom ein i leiinga ved skolen står bak åtferda, skal den tilsette som har mistanke om eller kjennskap til krenkinga varsle skoleeigaren direkte. Undersøking og tiltak etter andre og tredje ledd skal iverksetjast straks.

§ 9 A-5 Oppfølging av at skolen har brutt aktivitetsplikten

I møter med SkoleProffer rundt om i Norge, ble det tydelig at få har erfaring med å klage. Hvis noen klager, så er det foreldrene som klager. De uttrykker også tydelig at det skal mye til for at voksnes systemer for å klage, vil oppleves forståelige og trygge for barn og unge.

Noen innspill til hva som kan hjelpe for å gjøre klagemyndigheten mulig, trygg og nyttig for elevene:

- Der du kan klage, er lett tilgjengelig på nett, med forståelig informasjon
- Elevene oppfatter at stedet du skal klage har noe kunnskap om skolen
- Det kommer tydelig fram at eleven er viktigste samarbeidspartner for de voksne der
- Elevene oppfatter at de voksne der er trygge og kan å lytte grundig til barn og unge
- Elevene oppfatter at informasjonen de gir fra seg, blir tatt vare på og brukt trygt for dem
- De voksne vet at de må ta vare på både den eleven som klager og den/de som det klages på

Departementet understreker at elevene skal bli hørt. Det store spørsmålet er da hvordan vi skal bli hørt. Trygghet avgjør da alt. Det er fint at det ikke stilles formkrav til søknaden. For at en klage skal bygge på en riktig beskrivelse fra eleven, må det være trygt nok til at vi kan beskrive situasjonen sant. Mange av oss greier det, om vi forteller til noen vi er trygge på og som vi vet at klokt tar vare på informasjonen vi deler med dem. Det er helt grunnleggende at eleven får informasjon om hvordan informasjonen skal brukes videre.

Vi mener at Fylkesmannen aldri må behandle klager, uten direkte å være i kontakt med eleven det gjelder. Dette gjelder i ALLE saker – og uavhengig av alder og modenhet. Uten å snakke med den det gjelder – kan Fylkesmannen jobbe lite nyttig. Alle elever, fra 1.klasse, kan fortelle noe om hvordan skolen kjennes for dem og hvordan de opplever det skolen gjør. At skoleeier og skolen skal legge fram opplysninger er viktig, men helt grunnleggende er det hva elevene opplever er gjort av tiltak – og hvordan det har hjulpet for elevene. Derfor må Fylkesmannen, helst i direkte møte, lytte til elevenes beskrivelse av hva skolen har gjort. Dette kan gjelde både den som er krenket og de som har krenket. Om skolemiljøet skal bedres, er det grunnleggende at skolen også møter de som krenker på kloke, verdige måter. Barn og unge vil IKKE være slemme mot og krenke andre – det ligger alltid noe bak. Det er derfor helt grunnleggende at skolen tar tak i det som ligger under – for at skolemiljøet skal bli bedre.

Departementet ber om innspill til et godt navn til håndhevingsmyndigheten. SkoleProffene vil etter sommerferien prøve å få sendt over forslag til navn.

§ 9 A-6 Det fysiske miljøet

Det er veldig bra at departementet understreker at skolene i Norge må være bygd sånn at de tar hensyn til trygghet, helse, trivsel og læring. Det er også flott at det tydelig står at hvis elevrådet, FAU eller skolemiljøutvalget ber om tiltak, skal dette snarest mulig tas tak i. Det er og fint at det står at elever og foreldre skal kunne klage – om skolen ikke innen rimelig tid tar tak i det som er meldt inn.

§ 9 A-7 Elevenes deltakelse i arbeidet med skolemiljøet

Det er fint at det står i loven at elevene skal ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Men for at dette skal bli virkelighet, mangler en setning om at dette må ta utgangspunkt i beskrivelser og råd fra hver enkelt skoleklasse. Dette kan ikke bare gjøres av utvalgte representanter for elevene. Vi ber om at det etter første setning legges til en setning: Beskrivelser av hvordan skolemiljøet oppleves og innspill til hva som kan gjøres for å bedre skolemiljøet, må hentes inn jevnlig fra hver klasse på skolen.

I tillegg til dette, kan elevene bidra i elevrådet og i skolens styringsorganer. Elevene som deltar der, har da med seg innspillene fra de ulike klassene.

§ 9 A-8 Informasjonsplikt og rett til å uttale seg

Vi er veldig glad for at skolene nå får et tydelig ansvar for å gi informasjon til elever og foreldre.

Vi skulle ønske det også sto at dette må gjøres i samarbeid med elevene, fordi det da er mye større muligheter for at informasjonen virkelig når elevene. Mye informasjon gis til barn og unge, uten at vi

oppfatter hva vi har fått informasjon om. Elevene kan bidra til å kvalitetssikre at dette gjøres på gode måter for oss. De andre setningene som står i denne paragrafen er viktige – og aller viktigst er det framover at dette blir virkelighet på norske skoler. Vi vet at mye mangler her rundt om i landet.

§ 9 A-9 Ordensreglement

Paragrafen om ordensreglement høres for oss negativ ut. Vi ber om at orden og oppførsel beskrives på en mer positiv måte, og noe fint som vi på hver skole skal jobbe sammen om. Vi ber også her om at ordet atferd ikke brukes – fordi det stigmatiserer. I stedet kan det for eksempel hete orden- og fellesregler – eller orden og oppførsel. Vi ber om at alle skoler i Norge har verdier som introduksjon til dette reglementet – fordi det setter en standard for hvordan skolen ønsker at menneskene som er der skal være mot hverandre.

Aller viktigste innspill fra oss, er at disse reglementene på alle skoler i Norge må lages i samarbeid med elevene. Dette er vår arbeidsplass – og vi må være der de fleste dager i året. Det er klokt og nyttig at elevene bidrar til dette. Vi ber om at dette tydelig beskrives i paragrafen.

§ 9 A-10 Tiltak etter brudd på ordensreglementet

Et hovedsvar fra elever rundt om i landet, er at straff- og belønningssystemer ikke virker for dem det aller mest skal virke for. I stedet virker det ofte for dem som ville fått til orden og oppførsel uten et sånt reglement. For mange elever dekker det til problemet istedet for å løse det. Straff og belønning tar utgangspunkt i at man velger oppførselen sin og at man da kan slutte med dårlig oppførsel hvis man vil. Vi elevene vet at det aller oftest ligger noen årsaker bak, når elever gjør dumme ting. De er ikke slemme eller onde. Det er aller oftest grunner til at man gjør det man gjør. Dagens system behandler ofte symptomet, ikke årsaken. Hvis skolen "straffer" en uttrykksmåte, må det vonde oftest allikevel ut – og da kan det vises med andre uttrykk.

Mange elever forteller at bortvisning ikke nødvendigvis føles som en straff. Det er for mange vondt å gå på skolen, så bortvisning kan være en lettelse. Men de forteller også at det de egentlig ønsker seg er å kunne gå på en skole som kjennes trygg for dem. Når skolen bortviser dem blir det enda vanskeligere å komme tilbake, og enda vanskeligere å kjenne seg trygg der hvis man kommer tilbake. I dagens system kan elever miste retten til videregående opplæring. Dette bryter med barnekonvensjonen, og vi er derfor glade for at departementet foreslår å endre dette.

Innspill til systematisk satsing på skolen

Det er viktig at nasjonale myndigheter, Fylkesmannen og skolene rundt om i Norge forstår at barn og unge oftest gjør dumme ting mot andre fordi de ikke får til bedre. Alle vil i bunn og grunn være gode og snille, men de finner ikke alltid ut hvordan de skal få det til. Her har skolene et enormt ansvar for å inspirere så det gode kommer fram.

"Se på oppførselen vår som et språk. Vi prøver å si ifra om hvordan vi har det på forskjellige måter, men ofte skjer det ingenting før vi blir et problem for andre." (SkoleProffer)

"Det som kalles å mobbe, er vonde følelser. Ingen av oss vil egentlig være slemme. Voksne må spørre hvorfor vi mobber. Da forstår de at det er kort vei fra å bli mobbet til å mobbe." (SkoleProffer)

"Mobbing skjer oftest der det er utrygt. Noen mobber fordi det er utrygt i klassen, fordi de er redde for å bli mobba selv. Andre fordi de er redde for ikke å være populære lenger. Der det er utrygt, kan den som mobber mobbe ut av frykt for selv å bli mobbet. Noen steder er klassemiljøet blitt sånn at en tenker at en tenker «spis eller bli spist» (SkoleProffer)

”Mobbing er IKKE greit, og det skal stoppes! Men mobbing må stoppes med varme og kjærlighet, ikke med straff. Straff virker ikke. Mobbingen kommer fra vonde følelser. Straff vil bare gi oss bare enda flere vonde følelser, uten å ta fatt i problemet.” (SkoleProffer)

I følge SkoleProffer handler mobbing mest om skolekultur - om det er trygt å gå på skolen, og om de voksne bryr seg om elevene. Det handler om hvordan skolen ser på elevene, hvordan lærerne ser på klassen, om alle føler de blir respektert og om det er trygt nok og rom for å snakke om hvordan man egentlig har det. SkoleProffene vet at i skoler og klasser hvor barn og unge er utrygge og lærerne og ledelsen ikke virkelig viser at de bryr seg, så oppstår mobbing fort. Og selv om noen er mer utsatt for mobbing enn andre, og selv om noen mobber mer enn andre, kan det bli ganske tilfeldig hvem som til slutt blir en mobber, og hvem som blir mobbet.

Arbeidet med inkludering må bli del av rammene for skolen at de voksne har ansvaret for at alle barn og unge skal ha det bra der, være trygge og få god hjelp, også med problemer som kan være skamfulle og til og med farlig å snakke om – som vold og seksuelle overgrep.

Inkludering, ikke antimobbing

Aller viktigst er det at skolene i Norge jobber med å få trygge og inkluderende klasse- og skolemiljø. Elevene må lære seg hvordan man er gode mot hverandre, hvordan man er en del av noe sammen, og hvordan man løser konflikter uten at det blir stort og vondt. Konkrete forslag fra SkoleProffenes:

- **Jobbe med inkludering**
I stedet for å jobbe mot mobbing må vi jobbe for inkludering. Elever som er trygge i klassemiljøet, begynner sjelden å mobbe. Elever som er trygge og inkluderte i klassemiljøet blir sjelden mobbet. Hvis man stopper mobbingen uten å jobbe med inkludering kommer ikke den som har blitt mobbet automatisk inn i klassemiljøet igjen.
- **Lagbygging**
Alle klasser må ha minst en uke med lagbygging i starten av skoleåret og så jobbe med det gjennom skoleåret. Dette burde vært lovfestet, mange lærere forstår ikke betydningen av det.
- **Trygge klasserom**
Lærerne må få ansvar for at klasserommet kjennes trygt for elevene. Det må være lov til å gjøre feil, til å være ulik og til å vise følelser. Alle barn og unge må gå på skolen hver dag. Lærerne burde fått lovfestet ansvar for at elevene kjenner trygghet i klasserommet.
- **Tid til Livet**
I alle klasserom må det settes av tid til å snakke om følelser, konflikter og utestengning. Om hvordan elevene har det på skolen, om ting som skjer i friminuttene eller mellom oss i klassen. Vi vil ha hjelp til å bygge opp selvfølelse og lære å ta vare på hverandre. Vi vil bli tryggere sammen og snakke om tabuer. Da kommer vi også til å lære mer i andre timer. Og hvordan skal vi ellers klare oss sammen – det er ikke veldig lett å få til å være gode mennesker sammen, når vi vokser opp og snakker lite om dette. Skolen MÅ ta ansvar for at det settes av tid til Livet – på timeplanen. SkoleProffenes forslag er at ”Livet” står på timeplanen 2 t annenhver uke

Vi kommer gjerne til dere, for å forklare mer – eller for å prate videre med dere om rådene fra oss.

Oslo 25. juli 2016

Ylva, Harald, Mira, Thea, Cathrine, Thomas
SkoleProffene og Forandringsfabrikken